

Ponyi László - Svidró Ibolya: Közművelődési intézmények és közösségi színterek társadalmi beágyazottsága és szerepvállalása, az intézményi civil partnerségek jellemzői

Közművelődési intézmények és közösségi színterek reprezentatív felmérése - 1. rész

Bevezetés

A „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” EFOP-1.3.1-15-2016-00001 kiemelt projekt keretében létrejövő „Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése” című kutatás az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Kft., a Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ és az Országos Széchényi Könyvtár konzorciuma révén valósult meg 2017-2018-ban. A felmérés legfőbb célja az volt, hogy átfogó képet adjon a magyarországi múzeumi, könyvtári és közművelődési intézmények társadalmi-közösségi beágyazottságáról. Jelen tanulmány a reprezentatív vizsgálat megállapításaira alapozva, azt tovább részletezve a közművelődés kutatási eredményeinek elemző bemutatása több egymást követő fejezetben.[\[1\]](#)

Kutatási célok, kutatási kérdések

A kutatás céljai között elsődleges szempontként jelentkezett a kulturális, ezen belül is a közművelődési intézmények és színterek társadalmi beágyazottságának kutatása, felmérése, elemzése, illetve a vizsgálat megállapításai alapján annak fejlesztésére vonatkozó javaslatok összeállítása. A kutatás hiánypótló jellegű is, hiszen ezekben a vizsgálati dimenziókban a közösségi színterek vizsgálatára még nem került sor. A kutatásban a közművelődési intézmények tevékenységi körére, azok helyi közösségekre gyakorolt hatására, társadalmi hasznosságára fókuszáltunk. Fontos szempontként jelentkezett még a közösségi művelődés intézményrendszere társadalmiasítottságának, a helyi közösség társadalmi, közéleti és kulturális hálójába való beágyazottságának felmérése, elemzése és értékelése. Ezekben a keretekben kérdeztünk rá az intézményi önkéntességre, az esélyegyenlőséggel kapcsolatos feladatok és szolgáltatások különböző megjelenési formáira, azok mennyiségi és minőségi mutatóira, infrastrukturális feltételeire.

A vizsgálati célok alapján az alábbi kérdésekre kerestük a válaszokat:

- Milyen mértékben és miképpen tudnak a helyi lakosok és közösségeik hatást gyakorolni a kulturális intézmények tevékenységére?
- Milyen mértékben és miképpen veszik figyelembe az intézmények a helyi lakossági és közösségi igényeket?
- Milyen eszközökkel segítik elő az intézmények a lokális közösségek megerősödését, a helyi társadalmak összetartozását, tágabban értelmezve milyen hatásokat gyakorolnak a kulturális intézmények a helyi társadalomra?
- A kulturális intézményekben dolgozók mennyiben tekintik feladatuknak, küldetésüknek helyi szinten a társadalmi kohézió erősítését, valamint a közösségfejlesztést?
- Milyen konkrét együttműködés figyelhető meg a helyi közösségek és a településen működő kulturális intézmény között?
- Miben nyilvánul meg az együttműködés a helyi közösség és a kulturális intézmény között?
- Mennyire vonja be a helyi kisközösségeket, csoportokat az adott kulturális intézmény a működésébe?
- Van-e az intézményben önkéntes? Milyen keretek között történik a foglalkoztatásuk?
- Az esélyegyenlőségi szempontokat figyelembe veszi-e működésében és tevékenységében a kulturális intézmény?
- Mennyiben és milyen módon képes hozzájárulni az intézmény a társadalmi kohézió erősítéséhez lokális szinten?

A kutatás módszertana és mintavétele

Módszertani alapok, mérőeszköz

A kutatást megelőzően helyzetelemző, alapozó szakterületi vizsgálatot végeztünk (EFOP Háttér tanulmány 2015) és figyelembe vettük a Cselekvő közösségek projekt Megvalósíthatósági Tanulmányának összefoglaló helyzetelemzéseit is, amely részben tartalmazta vonatkozó statisztikai adatokat és tükrözte a nemzetközi trendeket is (Megvalósíthatósági tanulmány 2016). Az adatgyűjtés elméleti alapjai, fogalmai egyrészt az 1997. évi CXL. törvény a vizsgálat időszakában hatályos mellékletéből,^[2] másrészt pedig a Cselekvő Községek Projekt folyamán összeállított „Közösségfejlesztési módszertani útmutató” részét képező Fogalomtárból származnak (Arapovics-Vercseg 2017).

Az adatgyűjtés standardizált kérdőív használatával történt. A kérdőív 8 kérdéscsoportban 55 kérdést tartalmazott a kutatási célok és kérdések vonatkozásában. A közművelődési intézményekből és közösségi színterekből egy-egy képviselőt kerestünk fel, elsősorban az intézmény vezetőjét, annak akadályoztatása esetén a helyettesét. A kérdőív összeállítása során figyelembe vettük a konzorciumi partnerek szakmai szempontjait, valamint a Projekt keretében kidolgozott társadalmiasítással, önkéntességgel és esélyegyenlőséggel foglalkozó módszertani útmutatókat (Arapovics et al. 2017; Beke 2017; Csordás 2017 (szerk). A mintában szereplő intézmények és képviselőik a lekérdezés előtt felkérést kaptak a részvételre és tájékoztattuk őket a vizsgálat részleteiről. A személyes lekérdezést a Projekt keretében foglalkoztatott kulturális közösségfejlesztő mentorok végezték, akik a vizsgálat megkezdése előtt felkészítést kaptak. Az

adatok felvétele 2017. június – szeptember között valósult meg, az eredményeket online felületen rögzítettük. A kapott adatokat a Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) statisztikai elemzőprogram segítségével dolgoztuk fel. Az alap- és kereszttáblákat az NMI Művelődési Intézet Cselekvő közösségek projekt kutató-fejlesztő csoportja készítette el.

A mintavétel részletei

A közművelődési intézmények és közösségi szinterek korábban tevékenységi körét, ma már alapszolgáltatásait a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény közművelődésről szóló fejezete szabályozza (továbbiakban Kultv.).^[3] A Kultv. közművelődési fejezete 2018. január 1-től jelentős mértékben módosult.^[4] A jogszabályban leírt tevékenységhez, illetve alapszolgáltatásokhoz igazodik az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) is, amelynek adatsoraiból tudunk következtetéseket levonni a vizsgált időszakban a közművelődési intézmények és szinterek működésére és szervezetére vonatkozóan.^[5]

1. ábra: Közművelődési statisztikát beküldő szervezetek számának alakulása, 2008-2018 (db)

Forrás: Közművelődési statisztikai jelentés 2018.

Az adatszolgáltatók számának 2009. évi csökkenése elsősorban a papíralapú adatszolgáltatásról az elektronikus felületre való átállással járó nehézségek miatt történt (Talata-Dudás 2011.). A korábbiaktól szignifikáns, jól látható különbséget mutat a 2014-es adat is, hiszen 60%-kal nőtt az adatszolgáltatók aránya.^[6] Ez elsősorban annak volt köszönhető, hogy a közművelődési statisztikai adatszolgáltatásért felelős Nemzeti Művelődési Intézet fokozottabban részesítette szakmai-módszertani segítségben az adatszolgáltatókat. Ennek köszönhetően a 2014-es és 2015-ös statisztika már lényegében teljeskörűen mutatja Magyarország közművelődési intézményi ellátottságát (lefedettségi mutató 2014-ben 99,8%).^[7]

A 2015. évben statisztikai adatlapot beküldő, közművelődési tevékenységet ellátó szervezetek 12%-a közművelődési intézmény, 49%-a közösségi szintér és 39%-a egyéb szervezet.^[8] Az adatszolgáltatók információi alapján így 2015-ben az országban legnagyobb arányban a közösségi

színterek voltak jelen (82%), a közművelődési intézmények aránya csupán 17%. Ez azt mutatja – hogy tekintettel Magyarország jellemzően aprófalvas településszerkezetére – a közművelődési feladatellátás főként a lényegesen olcsóbb, egyszerűbb szervezetet és működést, kevesebb humán erőforrást igénylő közösségi szinteken keresztül valósult meg. Lényegesen kevesebb a közművelődési intézmények aránya, amelyek többnyire a nagyobb települések (városok, fővárosi kerületek) közművelődését jellemzik. Az adatközlők 1%-a jelezte csupán, hogy a településükön nincs sem közösségi szintér, sem intézmény.

A lekérdezés időszakában (2017. július – augusztus) hatályos Kultv. közművelődési fejezete még számos lehetőséget adott arra nézve, hogy milyen intézményi formák tölthetik be a közművelődési intézmény szerepét (művelődési ház, közösségi ház, ifjúsági-, gyermekház, Általános Művelődési Központ, többfunkciós kulturális létesítmény). A szervezeti formák, elnevezések és tartalmak – sok esetben a kívülálló számára értelmezhetetlen fogalomzavart okozó – sokszínűsége ellenére a vizsgálandó közművelődési szervezeteket két nagy alapvető és a szakmában közismert csoportra szűkítettük: közművelődési intézményekre és közösségi szinterekre.^[9] A vizsgálat, illetve a lekérdezés időszakában a 2015. évi közművelődési statisztika adatsorai álltak rendelkezésre. A kutatási célok eléréséhez többszörösen rétegzett mintavételi eljárást alkalmaztunk. A kérdőív változóinak elemzésénél a komparativitás, a többszemponúság és az elmélyültebb elemzés érdekében a közösségi szinterek és közművelődési intézmények vizsgálatát településtípusonkénti és megyei összehasonlításban is elvégeztük. Fentiek alapján alakítottuk ki a mintavételnél a különböző alapsokaságra vonatkozó százalékos arányokat és számokat. A vizsgálat előkészítő időszakában az egyik legfontosabb szempontként a reprezentatív minta összeállítása jelentkezett. Azt gondoljuk, hogy a mintában szereplő intézmények és szinterek összességükben, főbb tulajdonságaikban megfelelően tükrözik az országban működő közművelődési szervezetek, intézmények és közművelődési közösségi szinterek sajátosságait.

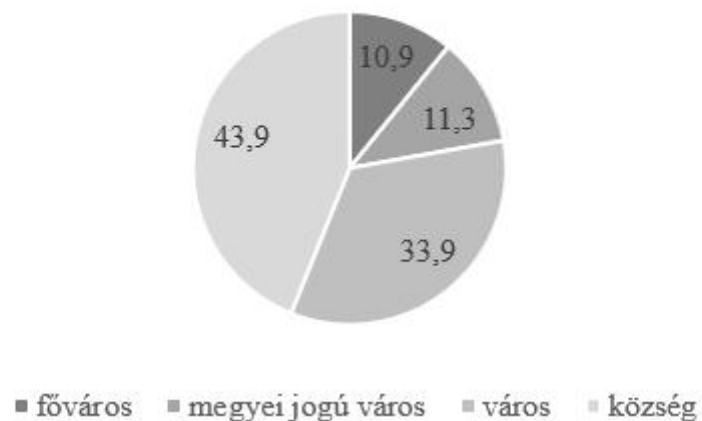
A 2015-ös statisztika adatai alapján az országban összesen 3 431 közművelődési intézmény és közművelődési közösségi szintér működött (Országos statisztikai Összefoglaló 2016). A rendelkezésre álló adatok és a fent vázolt szempontok alapján az alábbi minta került kiválasztásra az intézmények és a szinterek vonatkozásában:

1. sz. táblázat: Közművelődési intézmények (db)

	Főváros	Megyei jogú város	Város	Község	Összesen
Alapsokaság (db)	47	101	301	231	680
Mintavétel (db/%)	24/50%	25/24,7%	75/24,9%	97/42%	221/32,5%

2.sz. ábra: A vizsgált közművelődési intézmények településtípusonkénti megoszlása (%)

Vizsgált közművelődési intézmények településtípusonkénti megoszlása (%) n=221

Az országban a 2015-ös évben összességében 680 közművelődési intézmény működött. Ebből az alapsokaságból összesen 221 db-ot, vagyis az intézmények 32,5%-át vontuk be. Ebből a halmazból a legtöbb intézmény községekben volt található (44%). Városokban működött a bevont intézmények 34%-a, míg a megyei jogú városok közművelődési intézményei 11,3%-kal szerepeltek. A fővárosban az intézmények 11%-a működött.

2. sz. táblázat: Közművelődési közösségi szintek (db)

	Főváros	Megyei jogú város	Város	Község	Összesen
Alapsokaság	17	35	62	2637	2751
Mintavétel (db/%)	17/100%	35/100%	59/95,2%	272/10,3%	383/14%

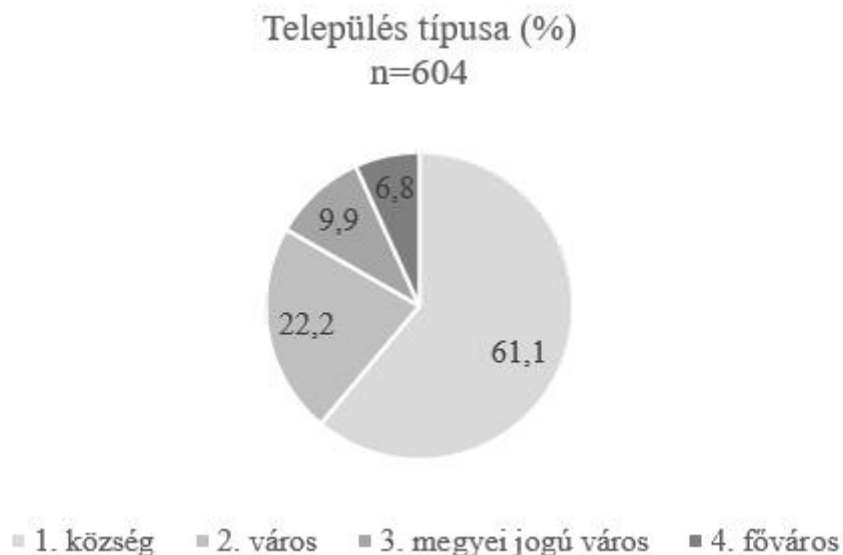
3. sz. ábra: A vizsgált közművelődési közösségi szintek településtípusonkénti megoszlása (%)

Vizsgált közművelődési közösségi szintek
településtípusonkénti megoszlása (%) n=383

A 2015. évi statisztika alapján 2 751 közművelődési közösségi szintér volt található az országban. Ebből 383 darabot, a szinterek 14%-át vontuk be a kutatásba. A szinterek túlnyomó többsége a kistelepüléseken volt található (71%). Városokban 15,4%, a nagyobb lélekszámú megyei jogú városokban 9,1%-a működött. A legkisebb számban közösségi szintér a fővárosból szerepelt (4,4%). Úgy gondoljuk, ennek egyrészt az a magyarázata, hogy a Kultv. alapján a főváros kerületi önkormányzatai közművelődési intézményeket biztosítanak a feladat ellátására,^[10] másrészt a fővárosban a korábban önállóan működő közösségi szintereket az intézményi összevonások során a nagyobb és differenciáltabban működő közművelődési intézményekhez csatolták és a továbbiakban azok telephelyeként működtek.

4. sz. ábra: A közművelődési szervezetek megoszlása településtípus szerint (%)

A mintavétel szempontjainak megfelelően a bevont intézmények, közösségi szinterek 61%-a községekben, 22%-a városokban, 10%-a pedig megyei jogú városokban volt megtalálható. A fővárosban a részt vevő szinterek 10%-a működött. A régiók és megyék tekintetében is egyenletes eloszlásról beszélhetünk. A válaszadók Magyarország mind a hét régiójából 10% felett képviseltették magukat. A megyéket tekintve, a rétegzett, több szempontú mintaválasztás alapján

a legtöbb válasz Pest megyéből (12,7%) a legkevesebb válasz Komárom-Esztergom megyéből (3%) érkezett.

Összefoglalva a kutatásba összesen 604 közművelődési intézményt és közösségi színteret vontunk be. A bevont szervezetek száma így országos viszonylatban az intézmények és színterek 17,6%-át jelentette. Az országban található közművelődési intézményből valamennyi, OSAP-adatszolgáltatást nyújtó, de nem önkormányzati fenntartású szervezetet is bevontuk (94 db). A közösségi színterek esetében is a 2 751 közművelődési közösségi színtér valamennyi, OSAP-adatszolgáltatást nyújtó nem önkormányzati fenntartású szervezetét vizsgáltuk (105 db). A fentiek alapján összesen 199 nem önkormányzati fenntartású közművelődési intézményt és színteret tanulmányoztunk. A vizsgálatba 152 db integrált közösségi és szolgáltató teret (IKSZT) is bevontunk és elemeztünk, ebből 11 közművelődési intézményként, 141 pedig közösségi színtérként működött. A vizsgálatban szerepelt 11 db Agora típusú intézmény is. A rétegzett mintavétel további másodelemzési lehetőségekkel is szolgálhat majd a későbbiekben.

A kutatás eredményei

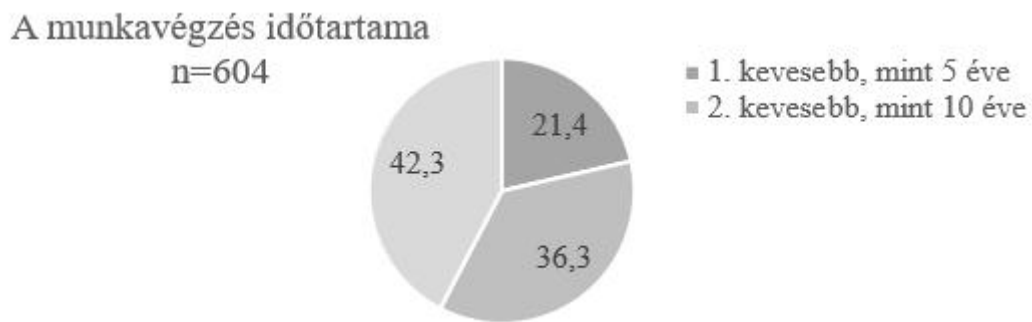
Demográfiai adatok

5.sz. ábra: A válaszadók megoszlása beosztás szerint (%)

A kérdőíveket elsősorban igazgatók és más vezető beosztású munkatársak töltötték ki (78%). Nem vezető beosztású interjúalany a megkérdezettek 22%-a volt. **A magas igazgatói részvételi arány mutatja, hogy a vezetők komolyan vették a felkérést és nem delegálták tovább a feladatot a beosztottak részére,** ahogy azt többnyire például a közművelődési statisztika vonatkozásában teszik.^[11]

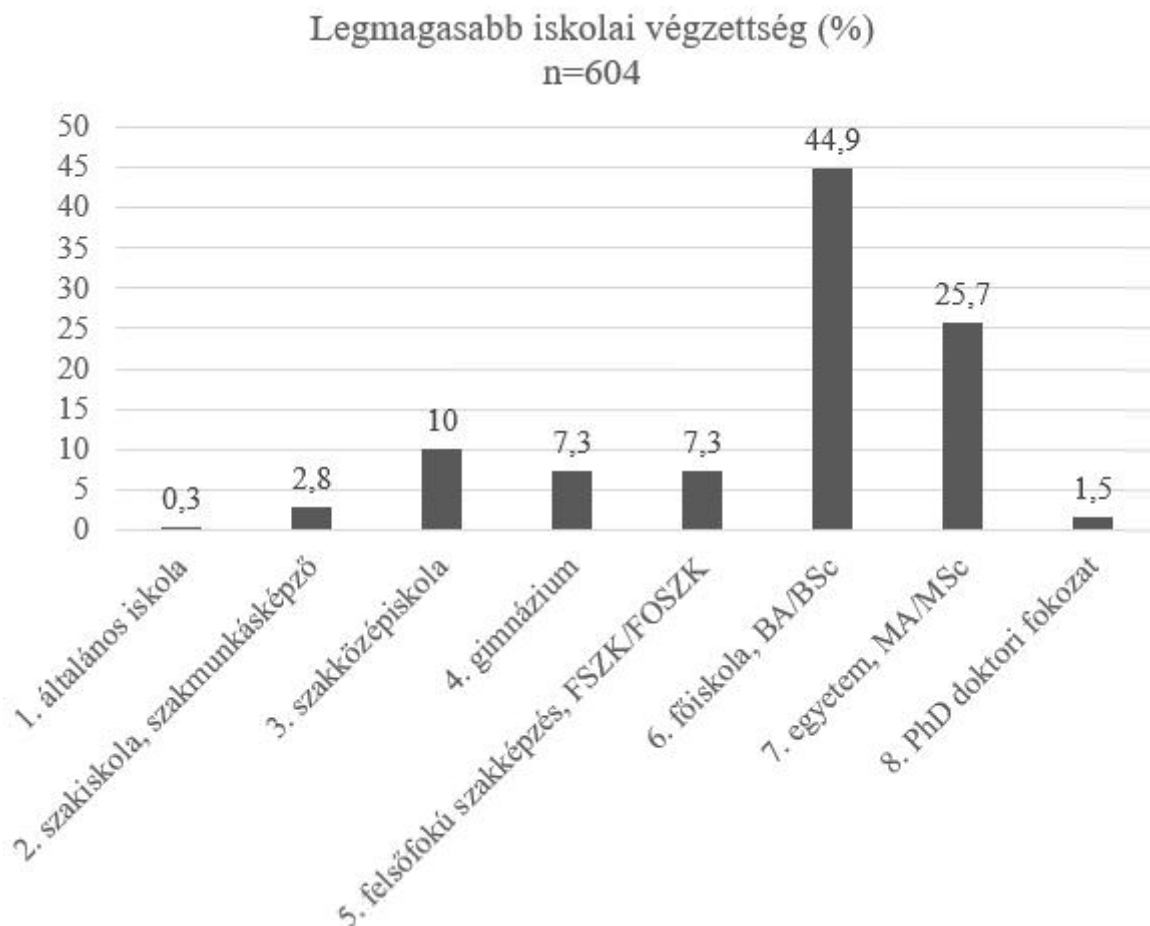
6. sz. ábra: A válaszadók munkavégzésének időtartama (%)

Fontos volt az is, hogy hiteles és megalapozott válaszokat kapjunk a szervezetekről. A válaszadók vonatkozásában a megkérdezettek legnépesebb csoportja nagyon jól ismerte az intézményét (42,3%), hiszen több mint 10 éve dolgozott az adott közművelődési intézményben. A válaszadók nagy százaléka 21,4%-a több mint 5, de kevesebb, mint 10 éve tevékenykedett a szervezetben.

A kérdőívet kitöltők 67%-a nő és 33%-a férfi. Hasonlóan más kulturális szakterületekhez, a közművelődési területen is magasabb a nők számaránya a munkavállalók között. Az adatok alapján a nők magasabb számaránya a vezetői pozíciók betöltése esetén is jelentkezik.

7. sz. ábra: A vezető beosztásúak megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint (%)

A kutatás elsősorban a magasabb vezetőket szólította meg, éppen ezért nem meglepetés, hogy a válaszadók között a főiskolai (45%) és az egyetemi (25,7%) végzettségűek vannak jelen a legtöbben. A szakiskolát, szakközépiskolát, gimnáziumot végzettek elsősorban a kistelepülések közösségi színtereinek válaszadói. A kisebb településeken működő közösségi szintér sajátosságai és a felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező szakemberek hiánya is magyarázza azt, hogy a válaszadók nem rendelkeztek felsőfokú végzettséggel. Ezt a problémát kezeli a kulturális törvény hatályos változata, amikor a közösségi szintér vezetője részére közművelődési szakképzettséggel rendelkező érettségi végzettséget ír elő. **Összegezve pozitívként értékelhetjük, hogy a válaszadók több mint 72%-a felsőfokú végzettséggel és kis mértékben ugyan, de még PhD doktori fokozattal is rendelkezett (1,5%).**

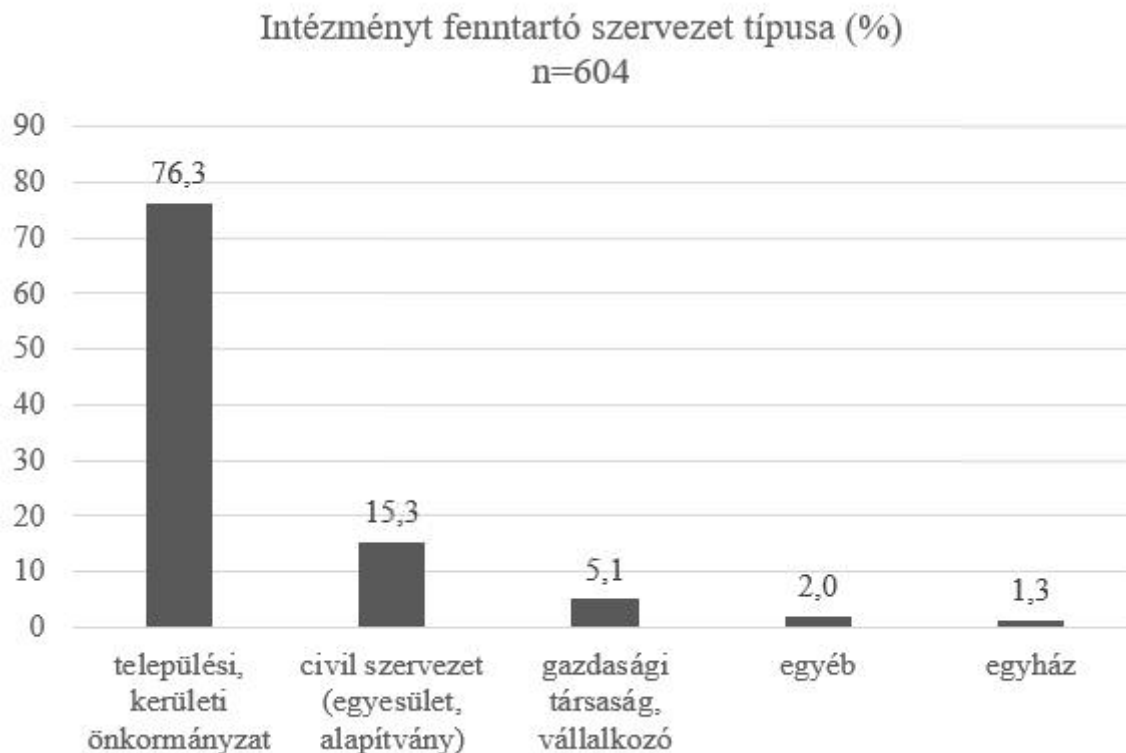
A vizsgált intézmények jellemzői

3. sz. táblázat: Közművelődési tevékenységet ellátó szervezetek típusai (2014)
Forrás: EFOP Hátértanulmány 2015.

Szervezet típusa	db	%
Települési önkormányzat	1628	51
Közművelődési célú társadalmi szervezet	930	29
Önállóan működő, de gazdaságilag nem önálló közművelődési intézmény	231	7
Többfunkciójú intézmény szervezeti egysége	143	5
Önállóan működő és gazdálkodó közművelődési intézmény	139	4
Gazdasági szervezet (kft., nonprofit kft., egyéni vállalkozás stb.)	119	4
Összesen	3190	100

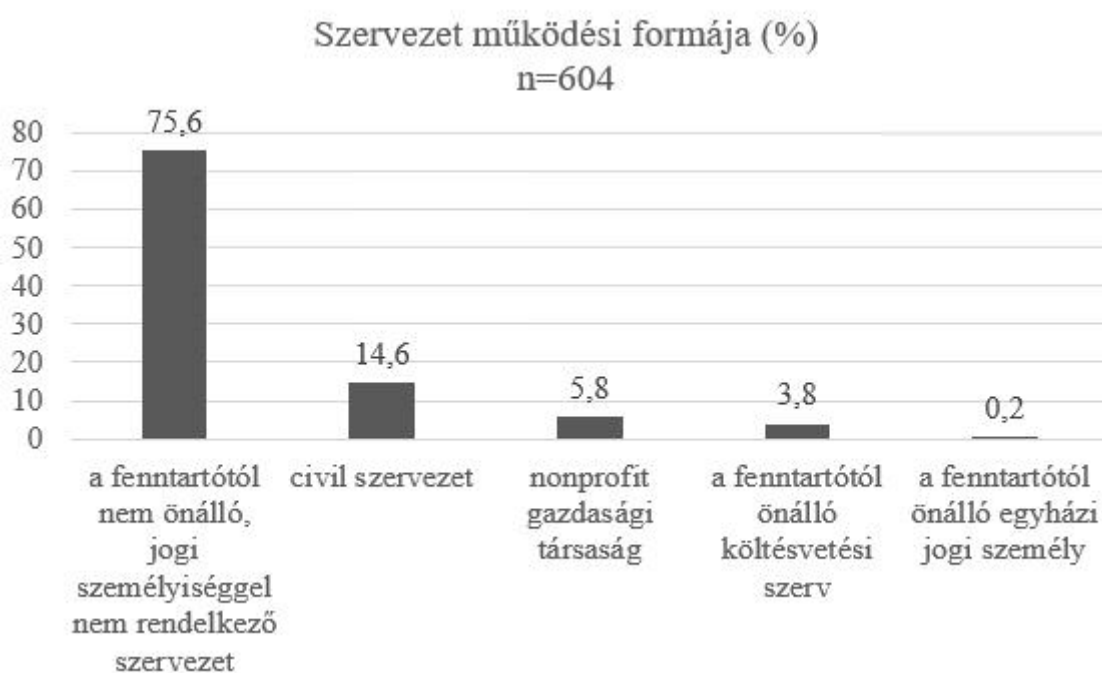
A közművelődési feladatellátásban a rendszerváltás időszakától meghatározó a települési önkormányzatok szerepe. A rendelkezésre álló adatok alapján a közművelődési feladatellátók (3190 db) több mint fele települési önkormányzat (51%). ^[12] **Meghatározó szerepük továbbra is a törvényi kötelezésnek** ^[13] **és annak köszönhető, hogy elsősorban ők rendelkeznek a fenntartáshoz szükséges erőforrásokkal.** A következő, a feladatot közművelődési alaptevékenységként ellátó típus, a társadalmi szervezet, mely 29%-os aránnyal követi a települési önkormányzatokat. Számarányuk a rendszerváltás óta folyamatosan nő, jellemzően a kistelepülések közösségi művelődésnek gyakorlatában. A fentiektől arányában messze elmarad a többfunkciójú intézmény szervezeti egységeként működő feladatellátás (5%). Ez a típus az elsősorban költségtakarékossági megfontolások okán létrejövő intézményi összevonások következtében alakult ki és terjed az ország településein. Az önállóan működő és gazdálkodó szervezeti típus, ahogy korábban is jeleztük, elsősorban a városok közművelődési feladatellátását jellemzi (4%). Kevésnek mondható és elsősorban a városokra jellemző a gazdasági szervezet által végzett feladatellátás is (4%).

8. sz. ábra: A közművelődési szervezetek megoszlása az intézményt fenntartó szervezet típusa szerint (%)

A fenti országos adatokkal összefüggésben, a kutatásban megkérdezett intézmények túlnyomó többsége (76%) települési önkormányzatok fenntartásában működik. Ezt követik jóval alacsonyabb aránnyal azok az intézmények, amelyeket civil szervezetek tartanak fenn (15%). Gazdasági társaságok a vizsgált intézmények csupán 5%-ában tartottak fenn közművelődési színtereket, jóval ritkábban, de megjelennek az egyházi fenntartású intézmények is.

9. sz. ábra: A közművelődési szervezetek megoszlása működési forma szerint (%)

Az országos tendenciáknak megfelelően a megkérdezett intézmények legnagyobb csoportja a fenntartójától nem önálló, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteké (75,6%).

„A közművelődési statisztika 2015. évi jelentése alapján, a közművelődési intézményeknek nemcsak az arányuk, hanem a számuk is csökkent, a – többnyire pénzügyi okokból végrehajtott - összevonások, többfunkciós intézménnyé vagy színtérré alakítások miatt. Az intézmények egy kisebb részét nonprofit gazdasági társasággá alakította a fenntartó. Ez a jelenség elsősorban a nagyobb városokra, a megyei jogú városokra jellemző. Mindemellett egy törvényi változás is hozzájárult az önállóan gazdálkodó és működő intézmények számának csökkenéséhez.^[14] Olyan átalakítás is történt, amelynek következtében nagy települési/kerületi közgyűjteményi, közművelődési és sport „gyűjtő” intézménnyé (azaz többfunkciós intézmény szervezeti egységévé) vált a művelődési központ.” (Országos statisztikai összefoglaló 2016,) A fenti ábra adatai a fent jelzett változásokat igazolják.

A válaszadó intézményekből közel azonos arányt képviseltek azon szervezetek, amelyeknek volt (46,9%), illetve amelyeknek nem volt önkormányzattal kötött közművelődési megállapodása.^[15]

10. sz. ábra: Megállapodás nélkül működő szervezetek megoszlása működési forma szerint (%)

A megkérdezett szervezetek esetében többségben voltak az önkormányzattal kötött közművelődési megállapodással nem rendelkezők (87,2%). Az intézményfenntartó vagy közösségi színteret működtető települési önkormányzatok esetében nem releváns a közművelődési megállapodás megkötése.

Szakmai hálózati tagság

A válaszadók nagyobb hányada (57%) nem tagja szakmai hálózatnak, vagy tágabb szakmai szervezetnek. Feltételezzük, hogy főként a nem önkormányzati fenntartású közművelődési szervezetek nem tagjai a közművelődés-szakmai szervezeteknek. Azt is gondoljuk, hogy az egyéb kategóriába sorolt statisztikai adatszolgáltatók többségükben nem is ismerik ezeket a szervezeteket, illetve talán kis számban ismerhetik ugyan őket, azonban nem tartják fontosnak a csatlakozást.

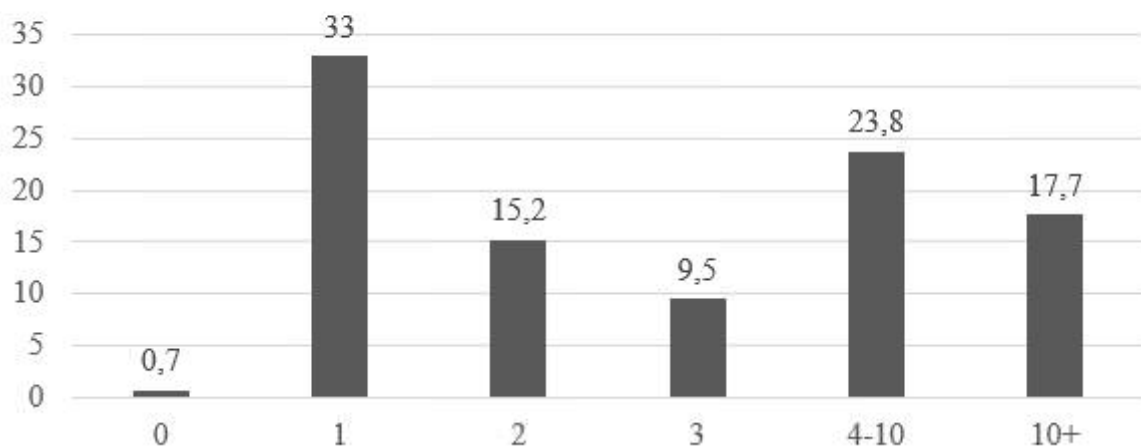
11. sz. ábra: A szakmai hálózatban részt vevő közművelődési szervezetek megoszlása az alapján, hogy hány hálózatnak tagja (%)

Azok a válaszadók, akik tagjai valamilyen szakmai hálózatnak vagy szervezetnek, leggyakrabban egy (51%), illetve két (25,5%) hálózathoz tartoznak. A kérdőív nem nevesíti a szakmai szervezeteket, feltételezzük azonban, hogy jellemzően a két legnagyobb, legismertebb szervezetről, a Magyar Népművelők Egyesületéről és a Kulturális Központok Országos Szövetségéről van szó. A közösségi művelődés területének e két civil szervezet a legnagyobb szakembereket tömörítő közössége.

12.sz. ábra: A közművelődési szervezetek megoszlása fűállású munkavállalók száma szerint (%)

A közművelődési szervezetek megoszlása főállású munkavállalóik száma szerint (%/)
n=604

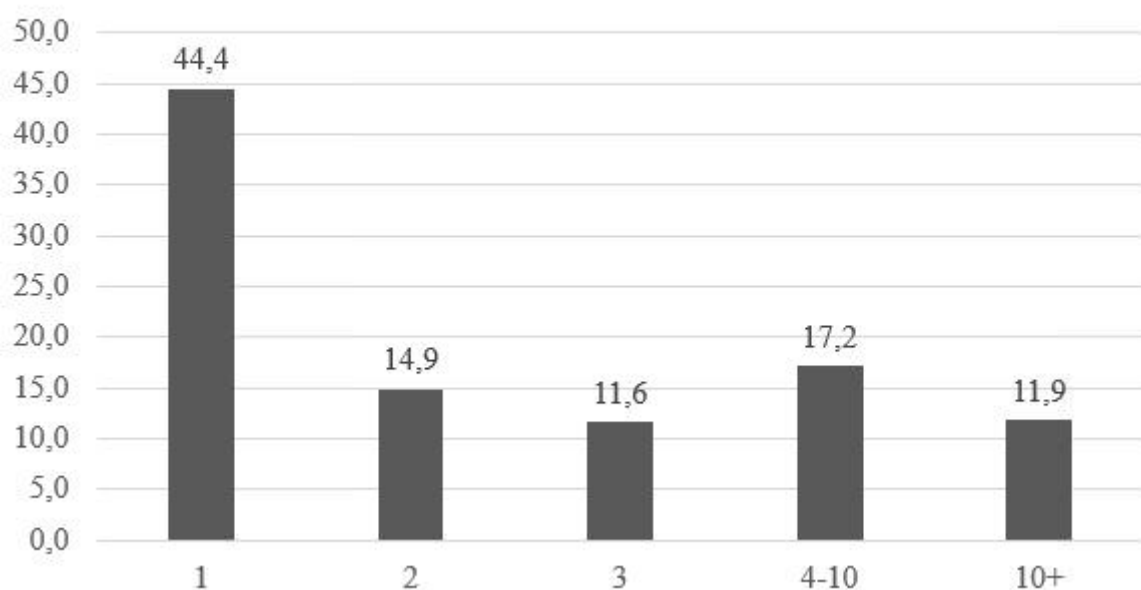

A válaszadók közül a legtöbb szervezetnek (33%) csupán 1 főállású munkavállalója volt. A kistélepeleéseken mőködő közösségi színterek többségőkbő „egyszemélyesek.” Ahogy haladunk a nagyobb lélekszámú telepőleések irányába, úgy nő a közmővelődesi szervezetek és a benne főállásban foglalkoztatottak száma is. A válaszadók között a legkisebb arányban (0,7%) azon szervezetek szerepeltek, amelyeknek nem állt rendelkezésőkre főállású munkavállaló. Úgy gondoljuk ezek a szervezetek a legkisebb lélekszámú telepőleéseken találhatók meg.

Szakmai végzettségek

13. sz. ábra: Szakmai végzettségő főállású foglalkoztatottal rendelkező közmővelődesi intézmények megoszlása a foglalkoztatottak száma szerint (%)

Szakmai végzettséggel rendelkező főállásúak száma (%)
n=396

A szakmai végzettséggel rendelkezők számaránya azokban az intézményekben a legmagasabb, amelyek egy főt foglalkoztatnak (44,4%). Úgy véljük – ahogy korábban is, napjainkban is – a fenntartók részéről az egyszemélyes „intézmények” esetében is alapvető elvárásként jelentkezik a szakmai végzettség megléte. Ezt a fenntartói elvárást is legitimálta a kulturális törvény közművelődési fejezetének 2018. január 1-től hatályos változata, illetve annak végrehajtó rendelete.^[16] A jogszabályok alapján a közművelődési közösségi színterekben kötelező a közművelődési szakmai végzettség megléte.^[17] A szervezetek főállású munkavállalóinak csupán 2%-a nem rendelkezik szakmai végzettséggel.

14.sz. ábra: Részmunkaidős munkavállalókkal rendelkező közművelődési intézmények megoszlása a foglalkoztatottak száma szerint (%)

A megkérdezettek többségének (60,1%) 1 részmunkaidős munkavállalója volt. 10-nél több részmunkaidős munkavállalóval csupán a vizsgált szervezetek 1,8%-a rendelkezett.

Intézményi partnerségek

15.sz. ábra: A különböző típusú partnerekkel kapcsolattal rendelkező közművelődési szervezetek száma (db)

A különböző típusú partnerekkel kapcsolattal rendelkező
közművelődési szervezetek száma (db)

16.sz. ábra: Partneri együttműködések száma a partnerek típusa szerint (db)

Partneri együttműködések száma a partnerek típusa szerint
(db)

A 15. ábra alapján a megkérdezett intézmények közül a legtöbben civil szervezetekkel (384 db) álltak kapcsolatban. Ugyancsak ez a mutató a legmagasabb a 16. ábrában is, amelyben a partneri kapcsolatok, különböző együttműködések változatait és mennyiségét mutatjuk be (3560 db).

Az adatok alapján ebben a vizsgálatban is beigazolódott, hogy a közművelődés hagyományos, művelődéstörténeti kontextusban is jellemezhető legerősebb partnerei

és szövetségesei a civil közösségek. A közművelődési szervezetek egyik legfontosabb, alapvető működési sajátossága a civil közösségekkel megvalósuló közös programok szervezése, tevékenységük támogatása, a partneri viszonyok kialakítása és ápolása. A civil szervezetek lényegében ma is a közművelődés stratégiai partnereinek számítanak.

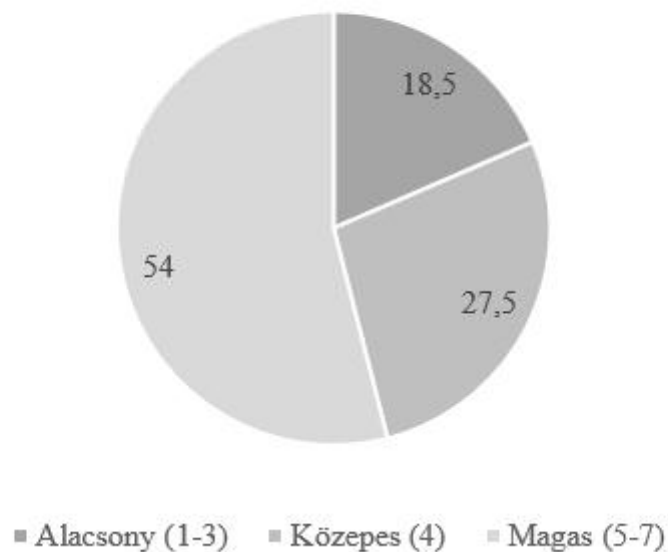
Meggyőzően bizonyítja a közművelődési szervezetek gazdag kapcsolatrendszerét, erős társadalmi beágyazottságát, hogy a közösségi művelődés színterei települési önkormányzatokkal/társulásokkal (379 intézmény), alapfokú oktatási intézményekkel (369 intézmény), óvodákkal (358 intézmény), nyilvános könyvtárakkal, könyvtári szolgáltatóhelyekkel vagy könyvtárbuszokkal (355 intézmény) és a települési önkormányzat polgármesteri hivatalával (281 intézmény) állnak együttműködési viszonyban.

A formai és tartalmi együttműködés gazdagságát jól szemlélteti az is, hogy a közösségi művelődés szervezetei együttműködő partnerként lényegében a települések valamennyi intézményével, szervezetével, szolgáltatójával kapcsolatban állnak. (Kisebbségi önkormányzat, vállalkozó, kisebbségi közösségi színtér, nyilvános internetszolgáltatóhely, levéltár, galéria, kiállítóterem, muzeális intézmény, mozi(terem), színház, nyári színház, bábszínház, táborhely, közösségi használatra is alkalmas vendéglátóegység, sportlétesítmény, szociális és egészségügyi intézmény, bölcsőde, középfokú oktatási intézmény, felsőoktatási intézmény, művészeti iskola, egyéb képzőhely (pl. felnőttképzés), turisztikai szervezet, turisztikai információs pont, helyi tévé és rádió.)

Az adatok összességében meggyőzően bizonyítják a közművelődési intézmények és közösségi színterek kiterjedt kapcsolatrendszerét a település civil közösségeivel, intézményeivel és egyéb szervezeteivel. Ezek a számok a közművelődési szervezetek helyi társadalmakba való erős beágyazottságát jelzik.

17.sz. ábra: Település közösségeinek megoszlása a közéleti aktivitás szerint (%)
(Az 1-es: a nagyon alacsony aktivitás, a 7-es: a kiemelkedően magas aktivitás)

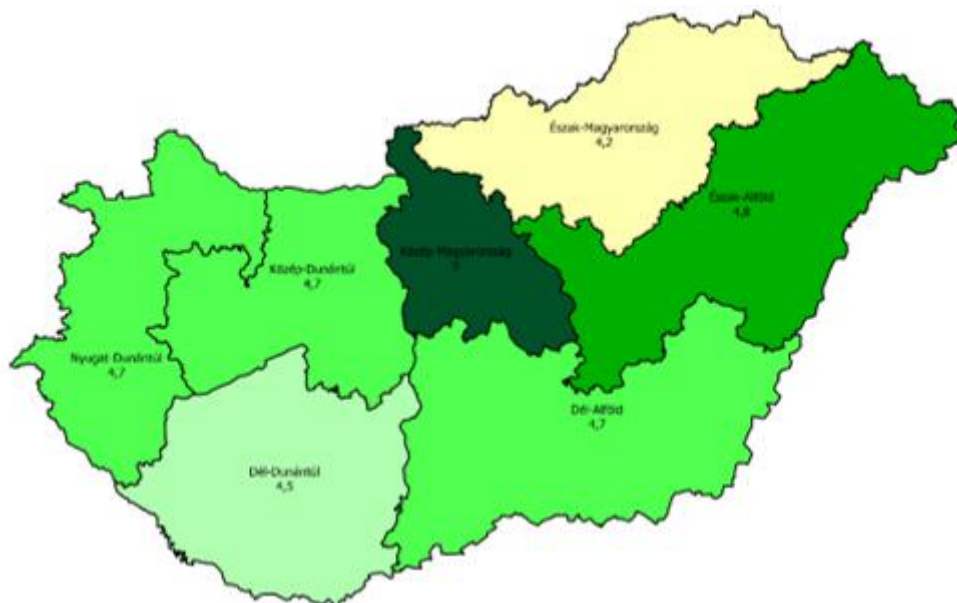
Település közösségeinek közéleti, kulturális aktivitása (%)
n=604

A válaszadók többségükben magasnak értékelték településük közösségének közéleti, kulturális aktivitását (54%). A megkérdezettek 27,5%-a a települése közösségének közéleti, kulturális aktivitását közepesnek értékelte, és csupán 18,5%-a minősítette alacsonynak.

1. sz. térkép: A település közössége közéleti, kulturális aktivitása megítélésének átlaga régiós megoszlásban

(Az 1-es: a nagyon alacsony aktivitás, a 7-es: a kiemelkedően magas aktivitás)

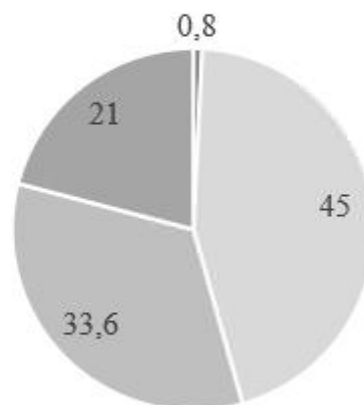
A térkép alapján Észak-Magyarország (4,2) és a Dél-Dunántúl (4,5) kulturális aktivitásának megítélése a legalacsonyabb, míg Közép-Magyarország, benne Budapest a legmagasabb (5). **A**

régiók, azon belül a megyék gazdasági fejlettsége szorosan összefügg településeik közéleti, kulturális aktivitásával, illetve azok kulturális szakemberek általi megítélésével.Észak-Magyarországon és a Dél-Dunántúlon például meghatározóak a gazdasági problémák, a munkanélküliség, az aprófalvas településszerkezet, illetve az ezekből adódó megélhetési problémák.**A szegénység alapvetően rányomja bélyegét a települések közösségi életére, közéleti és kulturális aktivitására is. Az ezeken a településeken élő lakosok elsődleges problémája a távolabb fekvő munkahelyekre való ingázás, a megélhetés biztosítása, az életfeltételek reprodukálása, a munkanélküliségből adódó problémák kezelése.**

18. sz. ábra: A közművelődési szervezetek megoszlása aszerint, hogy hány civil szervezet számára biztosítanak helyiséget (%)

A közművelődési szervezeteken belül helyiséget kapó civil közösségek száma (%)

n=511

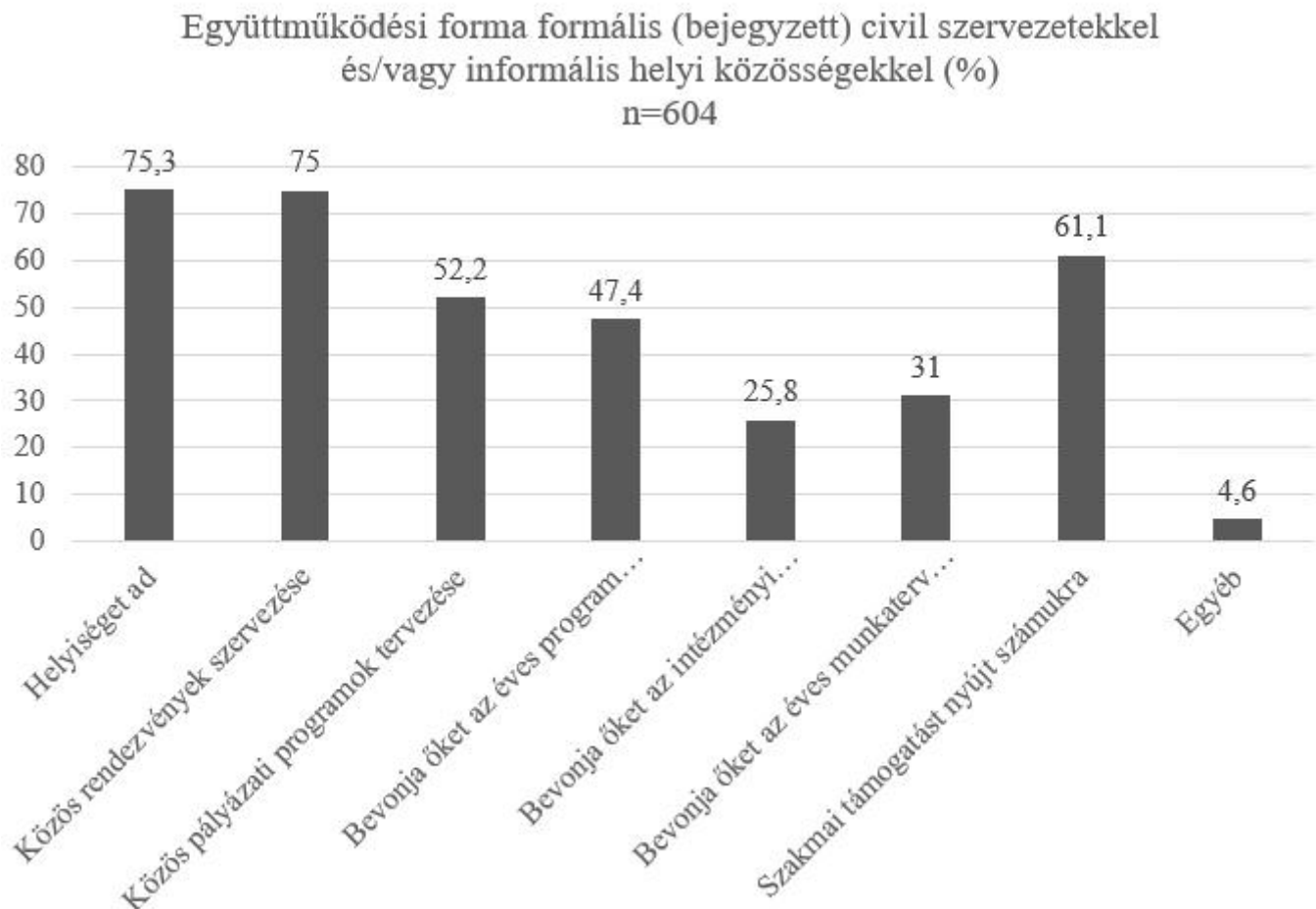
■ 0 ■ 1-4 ■ 5-10 ■ 11+

A közművelődés hagyományosan egyik legfontosabb feladata a település önszerveződő közösségeivel és civil szervezeteivel való együttműködések és szakmai partnerség kialakítása. Ennek egyik alapvető eleme, hogy a közművelődési szervezetek helyiséget biztosítanak a településük művelődő, magukat elsősorban kulturális alapokon megfogalmazó közösségeinek. A megkérdezett közművelődési szervezetek döntő többsége (87%) ad helyet a civil szervezetek számára (511 db).

A vizsgálat időszakában hatályos Kulturális törvény írta elő az ismeretszerző, az amatőr alkotó, a művelődő közösségek tevékenységének támogatását, a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítségét, a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítását. Ez a feladat lényegében nem változott 2018. január 1-jét követően sem.^[18] A törvény hatályos változata a kulturális alapszolgáltatások között ugyancsak feladatul szabja az amatőr alkotó- és előadóművészeti tevékenység feltételeinek biztosítását, a művelődő közösségek létrejöttének elősegítését, működésük támogatását, fejlődésük segítségét, a közművelődési tevékenységek és a művelődő közösségek számára helyszín biztosítását. A helyiséget adó

szervezetek legtöbbje 1-4 (45%), illetve 5-10 (33,6%) helyi civil közösség számára biztosított helyiséget. A szervezetek 21%-a 11 vagy 11-nél több civil közösségnek is helyet adott.

19. sz. ábra: Azon közművelődési szervezetek aránya, melyeknél léteznek a különböző együttműködési formák formális (bejegyzett) civil szervezetekkel és/vagy informális helyi közösségekkel (%)

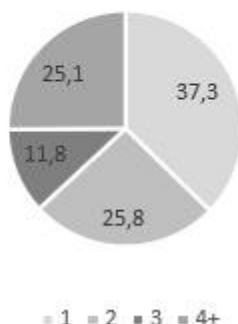

A megkérdezett intézmények és a helyi formális (cégbíráóság által bejegyzett), illetve informális civil közösségek tevékenysége sokféle módon kapcsolódik egymáshoz. A stratégiai partnerséget is meggyőzően bizonyítja, hogy a civil szervezetek közös rendezvények szervezésével színesítik a kulturális, közművelődési kínálatot. A helyszín biztosítása mellett a legnépszerűbb együttműködési forma a tipikusnak is mondható közös rendezvények szervezése. A vizsgált szervezetek 75%-a bonyolít közös rendezvényt a közösségi színterekben működő civilekkel. A civil szervezetek működéséhez, fenntartásához, rendezvényeihez nyújtott szakmai támogatás szintén a kooperáció jellemző formája (61%). A közös programok, projektek megvalósításához elengedhetetlen a közös pályázati programokban történő együttműködés (52%). A vizsgált intézmények majd fele (47,4%-a) bevonja a civileket az éves program véleményezésébe. Ez számunkra nagyon pozitív eredmény, hiszen az éves program összeállítása alapvetően intézményi hatáskör. Korábban inkább az volt jellemzőnek mondható az együttműködés terén, hogy az éves munkaterv összeállításába vonják be a civileket, akik a tervezési időszakban jelezhetik az elképzeléseiket az éves programsorozat összeállításával kapcsolatban. A közösségi színterek munkaterveinek véleményezése, elfogadása a

települési önkormányzatok feladat- és hatáskörébe tartozik. Éppen ezért ugyancsak öröndetes tény, hogy bár nem kötelezően elvárt feladata a közösségi színtereknek a munkaterv civilek általi véleményeztetése, mégis a vizsgált szervezetek több mint 30%-a megteszi ezt. Az intézményi stratégia véleményezésébe a szervezetek közel 26%-a vonja be a civil szervezeteket.

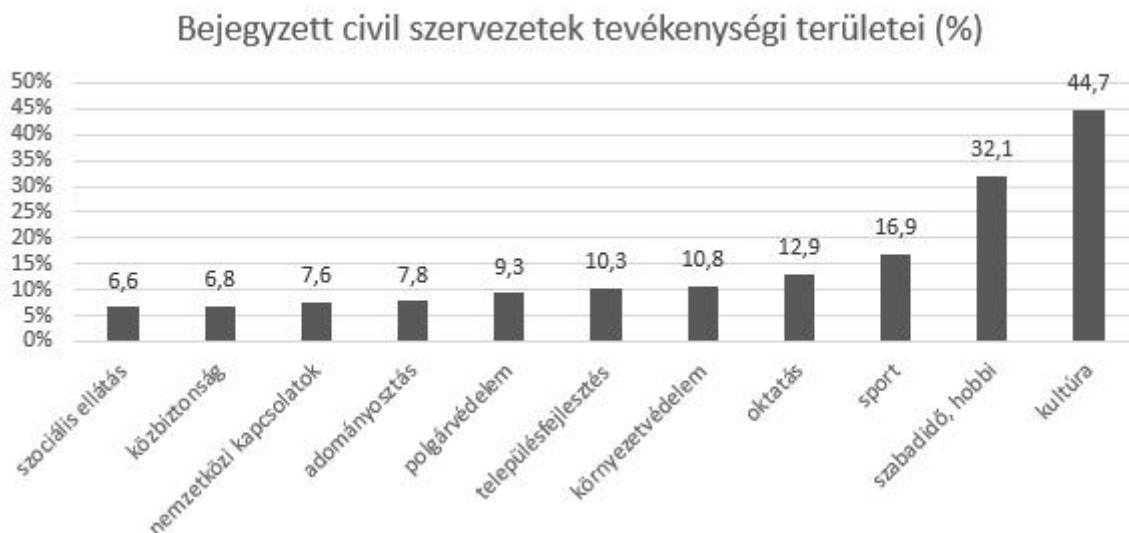
20. sz. ábra: Székhelyként is bejegyzett civil szervezetek az egyes intézmények vonatkozásában (%)

Székhelyként is bejegyzett civil szervezetek száma az egyes intézmények vonatkozásában (%)
n=314

Az ábra alapján azokban a szervezetekben, ahol bejegyzett civil szervezetek működnek, ott többségében egy (37,3%), illetve 2 (25,8%) bejegyzett civil szervezet működik. Feltételezzük, hogy ezek a számok elsősorban a kistelepülések közösségi színtereire jellemzőek. Ahogy haladunk a nagyobb települések közművelődési intézményei irányába úgy nő az adott színteret székhelyként is megnevező civil szervezetek száma.

21. sz. ábra: Bejegyzett civil szervezetek tevékenységi területei (%)

A bejegyzett civil szervezetek túlnyomó többségükben művelődő közösségek (44,7%). Ezt követik a szabadidő, hobbi (32%) és a sport tevékenységet folytató civil szervezetek. A közösségi színterek civil partnerségének, erős társadalmi beágyazottságának mérőszáma az is, hogy a legváltozatosabb tevékenységi körű civil szervezetek is helyet kapnak az intézmények falai között az oktatástól (13%), a környezetvédelmen át (11%) a szociális ellátásig (6,6%).

Összességében a közművelődési intézmények és közművelődési közösségi színterek munkájába a helyi civil szervezetek, művelődő közösségek sokféle módon kapcsolódnak be. Nemcsak konkrét együttműködésekről, hanem a jövőre irányuló közös célokról, partnerségről és egymásra utaltságról is beszélhetünk. Az adatok alapján gazdag, összetett és mindkét fél érdekeit szolgálja a közművelődési intézmények, színterek civil szervezetekkel ápolott partnerségi kapcsolata.

Összefoglalás

A reprezentatív kutatásban részt vevő 604 közművelődési intézmény és közösségi színtér országos viszonylatban a statisztikai adatszolgáltató intézmények és színterek 17,6%-át jelentette. Az intézmények túlnyomó többsége – az országos tendenciáknak megfelelően – települési önkormányzatok fenntartásában működik (76%). A válaszadók partnerségi kapcsolatait vizsgálva megerősítést nyert, hogy a közművelődési intézmények és közösségi színterek legerősebb és hagyományosnak mondható szövetségesei és partnerei a civil, szervezetek, amelyek elsősorban művelődő közösségek. A közművelődési intézményrendszer egyik legfontosabb és alapvető működési sajátossága a civil szervezetekkel történő együttműködés, közös programok szervezése, a civilek tevékenységének sokrétű támogatása, partneri kapcsolat kialakítása és ápolása. A civil szervezetek a közművelődés legfontosabb stratégiai partnerei. Ezt mutatja az is, hogy a közművelődési szervezetek 87%-a biztosít helyiséget civil szervezet számára. Az egyik leggyakoribb együttműködési forma a közös rendezvények szervezése. A megkérdezettek 75%-a rendez közös kulturális programokat a civil szervezetekkel, amelyek ebben a formában nagy mértékben bővítik egy település közművelődési programkínálatát. Mindezek mellett jellemző még a szakmai támogatás a civil szervezetek részére, a pályázati programokban történő együttműködés, illetve az is örömdetes tény, hogy a vizsgált intézmények majdnem fele (47%), már bevonta a civileket az éves program kialakításába és annak véleményezésébe.

Ugyanakkor ebből a szempontból is van még tennivaló. A további társadalmiasítással kapcsolatos lépések és folyamatok generálásának, illetve továbbfejlesztésének fontos állomása lehet a civil szervezetek még nagyobb számban történő bevonása a jövőről szóló gondolkodásba, a stratégiai tervezési folyamatok tervezésébe és azok megvalósításába. Mindezekhez jó alapot adnak a 2018. január 1-jétől hatályos Kultv. közművelődésre vonatkozó fejezetei és az ezen részeket kibontó végrehajtási rendelet.[\[19\]](#)

Terveink szerint a tanulmány második része a Kulturális Szemle következő számában jelenik meg. Ebben a közművelődési intézmények és színterek közösségi részvételi működési módját, társadalmiasítási folyamatait, az önkéntesség és az iskolai közösségi szolgálat megjelenését mutatjuk be a reprezentatív országos vizsgálat eredményei alapján.

Felhasznált irodalom:

- Arapovics Mária – Vercseg Ilona (szerk.): Közösségfejlesztés módszertani útmutató. Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001. Budapest, 2017. Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Országos Széchényi Könyvtár.
- Arapovics et al. (szerk.): A kulturális intézmények társadalmiasított működési módja. Módszertani útmutató <https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/A-kultur%C3%A1lis-int%C3%A9zm%C3%A9nyek-t%C3%A1rsadalmias%C3%ADtott-m%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9si-m%C3%B3dja-m%C3%B3dszertani-%C3%BAtmutat%C3%B3-2019.pdf> 2019. 03. 11. 11.25.
- Beke Márton (szerk.): Kulturális intézmények társadalmiasított működtetése. Módszertani útmutató 2017. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyek-tarsadalmiasitasa/>. 2017. 12. 03. 13.11.
- Csordás Izabella (szerk.): Gyakorlati útmutató intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez 2017. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyi-onkentesseg/>. 2017. 12. 03. 13.40.
- Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Központ (2016): Közművelődési statisztika Kézirat, Budapest, Nemzeti Művelődési Intézet.
- Nemzeti Művelődési Intézet Szakmafejlesztési Igazgatóság: Közművelődési statisztikai jelentés. Kézirat, 2019. Budapest.
- Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Központ (2016): Országos Statisztikai Összefoglaló Kézirat, Budapest, Nemzeti Művelődési Intézet. 8-9.o.
- Nemzeti Művelődési Intézet Országos Tudományos és Felsőoktatási Központ (2015): EFOP Háttér tanulmány. Kézirat, Budapest, Nemzeti Művelődési Intézet.
- Megvalósíthatósági tanulmány. Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás. Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Oktatási és Módszertani Központ. 2016.
- Ponyi – Arapovics – Bódog (szerk.): Kutatási jelentés. Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése. Budapest, 2019. Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Oktatási és Módszertani Központ, NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet.
- Talata-Dudás Katalin (2011): A közművelődés helyzete a 2006-2010-es közművelődési statisztika alapján Szín - Közösségi Művelődés 16/5. szám.

Jogszabályok:

- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól.
- 2011. évi CXCV törvény az államháztartásról.
- 2014. évi XCIX. tv. Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról.
- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

- Az emberi erőforrások minisztere 20/2018. (VII.9.) EMMI rendelete a közművelődési intézmények és közösségi színterek követelményeiről.
- 288/2009. (XII. 15.) Korm. rendelet az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program adatgyűjtéseiről és adatátvételeiről.

[1] A vizsgálat kutatási jelentése 2019-ben jelent meg (Ponyi-Arapovics-Bódog 2019). A kutatás koordinálását, az adatok feldolgozását, a közművelődési szakterület elemzését az NMI Művelődési Intézet Nkft. Cselekvő közösségek projektben dolgozó kutatói végezték: Kuthy-Megyesi Judit, Kondor Zsuzsa, Kapcsos Bálint, Juhász-Nagy Ibolya kutató-fejlesztő munkatársak, Dr. Ponyi László kutató-fejlesztő csoportvezető.

[2] 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 1. számú melléklet az 1997. évi CXL. törvényhez, Fogalmak.

[3] 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

[4] A jogszabályi hivatkozásoknál jelezzük a továbbiakban, hogy a vizsgálat időszakában hatályos, vagy a 2018. január 1-től megváltozott jogszabályra hivatkozunk az egyes vizsgálati eredmények vonatkozásában.

[5] A kulturális intézmények kötelező adatszolgáltatását az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program adatgyűjtéseiről és adatátvételeiről szóló 288/2009. (XII.15.) Kormányrendelet írja elő. Az OSAP rendszerében minden év elején a közművelődési tevékenységet végző szervezeteknek adatlapot kell benyújtani az előző évi tevékenységük legfontosabb paramétereiről (OSAP 1438, adatszolgáltatók köre: valamennyi alapfeladatként közművelődési tevékenységet folytató költségvetési szerv, társadalmi civil szervezet, alapítvány, közalapítvány, gazdasági társaság, vállalkozás, egyéni vállalkozás).

[6] Az intézet szakalkalmazottjai az esetlegesen felmerülő problémák, az adatlapokkal kapcsolatos értelmezési zavarok, a hibák esetén közvetlenül is felvették a kapcsolatot az adatszolgáltatókkal. Az is ösztönzőleg hatott a statisztika nagyobb arányú beadására, hogy az intézet által generált III. Közfoglalkoztatási Programban csak azok a szervezetek vehettek részt, amelyek teljesítették a közművelődési statisztikai adatszolgáltatást.

[7] Fentiek miatt kell megjegyeznünk, hogy az adatgyűjtésben bekövetkezett minőségi módszertani változásnak köszönhetően, a 2014-es és 2015-ös évek adatai csak ennek a ténynek a figyelembevételével hasonlíthatók össze a korábbi évek adataival.

[8] Például olyan civil szervezetek, egyesületek, alapítványok, amelyek ugyan nem tartanak fenn közösségi színteret, de közművelődési feladatokat látnak el.

[9] A kutatás időszakában hatályos kulturális törvény alapján közművelődési intézményeken a lakosság közösségi közművelődési tevékenységéhez erre a célra alapított, fenntartott, működtetett, megfelelő szakmai, személyi, infrastrukturális feltételekkel és alapító okirattal rendelkező költségvetési szerveket vagy egyéb fenntartású intézményeket értettünk. A közösségi színterek pedig a helyi lakosság rendszeres vagy alkalmi közművelődési tevékenységének, a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatása érdekében önkormányzati fenntartásban,

önkormányzatok társulásában, vagy közművelődési megállapodás alapján működtetett, erre a célra alkalmassá tett és üzemeltetett, adott helyen rendszeresen működő intézmény vagy egyéb jogállású létesítmény (helyiségegyüttes, épület). Tanulmányunkban a közművelődési intézményeket és közművelődési közösségi színtereket alkalmanként összefoglaló néven közművelődési szervezeteknek, közművelődési közösségi tereknek, közművelődési intézményrendszernek is hívjuk.

[10] Kultv. 78/I. § (1) megyei jogú városban, városban, fővárosi kerületben a települési önkormányzat a 77. § (1) bekezdésében foglalt feladat ellátása során közművelődési intézményt biztosít.

[11] A 2016-os statisztikai adatok alapján 5977 kitöltő között csupán 1096 vezető beosztású töltötte fel az adatlapot (18,3%), a feltöltők 81,7%-a (4881 fő) nem vezető beosztásban dolgozott.

[12] A 2014-es adatokat annak szemléltetéseként mutatjuk be, hogy milyen arányban vesznek részt a különböző szervezetek a közművelődési feladatellátásban.

[13] Kultv. 78/I. § (1) Megyei jogú városban, városban, fővárosi kerületben a települési önkormányzat a 77. § (1) bekezdésében foglalt feladat ellátása során közművelődési intézményt biztosít. Községben az önkormányzat közösségi színteret vagy közművelődési intézményt biztosít. 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól 13. § (1) A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok: 7. kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása.

[14] A Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. tv. 2015. január 1. hatállyal módosította az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV törvény (továbbiakban: Áht.) egyes pontjait. Az Áht. 10. §-a új (4/a) bekezdéssel egészült ki, mely szerint a gazdasági szervezet feladatait, ha a költségvetési szerv éves átlagos statisztikai állományi létszáma a 100 főt nem éri el, az irányító szerv, az államháztartás önkormányzati alrendszerében az önkormányzati hivatal vagy – az irányító szerv döntése alapján – az irányító szerv irányítása alá tartozó más költségvetési szerv látja el. Emiatt az önkormányzati intézményhálózatban elindult egy átrendeződés, amelynek következtében megszűnt a korábban önállóan gazdálkodó költségvetési intézmények gazdasági önállósága, illetve az intézmények nonprofit vállalkozási formában folytatják tovább a tevékenységüket. (Országos statisztikai összefoglaló 2016, 8-9.).

[15] A minta kialakításánál, a tervezési időszakban fontos szempontként jelentkezett, hogy a kutatásban azt is vizsgálni kívántuk, hogy a nem önkormányzati fenntartású színterek a társadalmiasítás magasabb szintjén állnak-e. Éppen ezért a minta kiválasztásánál a nem önkormányzati fenntartású intézményeket is beemeltünk a vizsgálati körbe, melyet a későbbi elemzések során tudunk majd összehasonlítani az önkormányzati fenntartású közösségi színterekkel. A nem önkormányzati fenntartású intézmények, szervezetek esetében a közművelődési feladatellátás vállalásával és ellátásával kapcsolatban közművelődési megállapodást kell kötni a települési önkormányzatokkal. Lényegében ezért magas azoknak a szervezeteknek a száma a mintában, amelyek közművelődési megállapodással rendelkeznek.

[\[16\]](#) A közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi színterek követelményeiről szóló 20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet.

[\[17\]](#) A rendelet 3. fejezete (12. § (1) alapján, a közösségi szintérben a feladatellátó a közművelődési alapszolgáltatások zavartalan biztosítása érdekében legalább egy, legalább középfokú közművelődési szakképzettséggel (szakképesítéssel) rendelkező szakembert foglalkoztat. A jogszabályi elvárást 2021. január 1-jéig kell teljesíteni.

[\[18\]](#) Kulturális törvény vizsgálat időszakában hatályos megállapításai (87 § d) e) és g) pontok, és az új hatályos változat 76. § (3) a)).

[\[19\]](#) 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. IV. Rész – A közművelődésről.

20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet a közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi színterek követelményeiről.